

Eeuw van expansie – eerste notitie voor Ingrid (sindsdien aangevuld door en voor mijzelf)

Het mooie, maar ook het lastige van EvE zal natuurlijk zijn dat er veel meer teksten zijn die potentieel kunnen worden behandeld. Dat dat zo is (en waarom), is misschien zelfs wel de voornaamste pointe van dit boek. Dus niet de XIVde eeuw als periode van verval, maar van verbreding: wat in XIII nog lijkt voorbehouden aan exclusieve grootheden (zowel qua tekst als qua auteur als qua publiek misschien), zet in XIV als brede beweging door: teksten over alles, door iedereen, voor iedereen (nou ja, vergelijkenderwijs dan).

Om te beginnen zou je mij helpen door alles wat je mbt het bovenstaande tegenkomt, aan primaire zowel als secundaire aanwijzingen, te verzamelen. Bijv dat Boendale van leer trekt tegen leken die willen dichten, frases als t'dicht al dat lepel lect, teksten over stoffen en thema's die in XIII totaal afwezig zijn, en waarvan vooral het kleingoed (zelf al symptoom van bovengenoemde ontwikkeling) getuigenis aflegt. Dit wordt stof voor de nieuwe Overture, waarin m.i. ook het verzamelhandschrift, en wsch bij uitstek Hulthem als het typische boek van deze tijd kan worden opgevoerd.

Verder staat voor mij vast dat we al die teksten natuurlijk niet gaan bespreken. In SOS hebben we wel wat overgeslagen, m.n. bij de ridderroman zelfs vrij veel, maar lukte het natuurlijk nog wel redelijk om zeker de belangrijkste teksten vrij uitgebreid aan bod te laten komen. Nu ik dezer dagen Brems lees, voel ik mij eens te meer gesterkt in die keuze: beter ene beperkt aantal teksten/figuren goed tot leven laten komen, dan alles even aanraken. Zeker de oude literatuur bewijzen we daarmee een grotere dienst denk ik, dan dat we encyclopedist gaan spelen. Dat betekent dat we/ik keuzes zullen moeten maken, maar die dienen natuurlijk wel gefundeerd te zijn in surplus, d.w.z. grondige kennis van de opties. En die overzie ik nog maar zeer matig. Daarvoor zou jouw werk (weer eens) veel kunnen betekenen.

Zou je je iets kunnen voorstellen bij een reeks substantiële nota's, die respectievelijke tekstcomplexen in kaart brengen via de voornaamste/opmerkelijkste, typerendste maar dan ook weer soms juist de a-typische vertegenwoordigers? Op te bouwen vanuit de voornaamste oude LG's en de belangrijkste secundaire lit sindsdien (die intussen meteen voor het notenapparaat kan worden meegeharkt). Misschien zelfs te bewerken in twee cycli: eerst een globale nota die we dan samen bespreken, en daarna een of meer supplementen die bepaalde casus uitdiepen. (Bijvoorbeeld, teruggrijpend op eerder werk: nota over historiografie wijst op vervolg BrabY, en dat daarvan autograaf bewaard met rijmcorrecties>notitie over aard van deze laatste).

Dit alles voor de periode van globaal 1300 tot globaal 1400, dus dat heeft gelukkig weer een zekere afzienbaarheid.

Als ik nu eens uitga van een boek van 450 pp, dan zouden in de definitieve versie pakweg 3 keer 120 pp te vergeven zijn aan de volgende drie equivalente hoofddelen, en wsch in die volgorde (we bespraken ze geloof ik al eens):

1. Kennis en ethiek
2. Vroomheid
3. Amusement

Nadere subspecificatie van de tekstcomplexen in deze hoofddelen, zo uit het hoofd gedaan, m.a.w. ik vergeet zeker gedeelten, maar om de eerste gedachten te bepalen:

Kennis en ethiek:

- Moraliserende literatuur, vooral op rijm en ook wel proza
- Artes, rijm en proza
- Kronieken, vooral rijm en ook wel proza

Vroomheid:

- Ruusbroec, Groenendaal, Rooklooster
- Complex Bijbelvertaler 1360
- Moderne devotie
- Kleingoed (zoals exempelen)

Amusement:

- De sprooksprekers
- Verhalen/epiek
- Toneel
- Lyriek

Je ziet meteen al het problematische van deze indeling: waar komt Dirc van Delft, en waar die vermaledijde Beatrijs (aan het slot van Vroomheid?); hoe onderscheiden we kleingoed, sprooksprekers en lyriek; is er niet ook vroom toneel; en is de grens van 1400 niet zeer problematisch bij de Moderne Devotie? Nadelig dat Jan Praet nu veel eerder komt dan de profane allegorie? Etcetera. Maar dat hoeft ons nu nog niet te verlammen, zou ik denken, dat wordt werkendeweg wel helderder, hoe we daarmee om kunnen gaan. Misschien wel tussen de delen intermezzo's die het verband tussen de zuilene geleidelijke overgang tussen de zuilen aan de hand van 1 mooie casus in beeld brengen. (Kandidaten nu al welkom; Augustijnken tussen 1 en 2, Hildegasberch tussen 2 en 3?) Of Boendale als opening van I, en dan Wvh/Aug op grens I-II en Beatrijs op grens II-III?

Wat mij betreft begin je eens met een van de drie (of alle drie) complexen van dl. 1. Als nadere aanduiding daarbij nog de volgende noties:

- bij de moraliserende lit zou ik graag het brede spectrum doen uitkomen: moralisatie in het spoor van Maerlant (met Boendale als nieuwe echte ster), met aan weerszijde daarvan teksten die heel dicht tegen de kerkelijke autoriteiten aanliggen en aan de andere kant de uitgesproken eigenheimers (m.n. Jan de Weert, over wie ik nog eens in Leiden een aparte doctoraalwerkgroep heb gegeven – is de hangmap daarvan een BPLnummer geworden, of gewoon in de kast ondergebracht?)
- artes: brede stofcomplex goed duidelijk maken, en dan accent leggen op medische/medicinale complex
- kronieken: een hoofdaccent op hoe geschiedenis dichterbij huis komt: gewestelijke kronieken en Jan van Heelu
- of zou Boendale een eigen paragraaf moeten krijgen, als zijnde de nieuwe Maerlant? Wil zijn behandeling laten draaien om hoe hij leerling is en tegelijk vernieuwer.
- Gewoon even vanuit beschikbare pagina's redenerend, kunnen we schatten dat per deelcomplex een pagina of 30 beschikbaar zal zijn, dus in mijn verteltempo een hoofdcasus of zes met wat flankerend materiaal en algemene beschouwingen.
- Ogen open houden voor mogelijke illustraties kan ook meteen zinvol zijn!

5 februari 2006

Frits